

6. Питуляк М. В. Особливості сільськогосподарського природокористування на Тернопільщині // Наукові записки Тернопільського педагогічного університету. Серія географія. Тернопіль: видавничий цех ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 1999. № 1 (7). – С. 172-176.

7. Питуляк М. В. Структурно-територіальна організація земельно-ресурсного потенціалу Тернопільщини [Електронний ресурс]. URL: http://old.geography.lnu.edu.ua/Publik/Period/visn/45/PDF/9.Pityliak_Pityliak.pdf

8. Тернопільська районна адміністрація. Загальні відомості про район [Електронний ресурс]. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/ternopilska/ua/2470.htm>

Форись О. студентка 5 курсу Мг – 1 групи
наук. керівник – Потокій М. В., к.г.н., доц.

ПРИРОДНІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ УМОВИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Природні умови відіграють надзвичайно-важливе значення у формуванні регіонального молокопродуктового підкомплексу продуктового комплексу. Особливо це відчутно для кормовиробництва – головної ланки молочного скотарства. Його розвиток, спеціалізація та розміщення значною мірою залежать від природніх умов і структури земельного фонду. Зона Західного регіону, у якій знаходиться територія Тернопільської області, здатна повністю забезпечити проживаюче населення молоком та молочними продуктами, забезпечувати міжрегіональний обмін. Тернопільська область має сприятливі умови для розвитку молочної промисловості і є зоною молочно-м'ясного скотарства [15, с. 12].

Дослідженнями встановлено, що допустима мінімальна продуктивність молочного стада у сільськогосподарських підприємствах Тернопільської області має бути не менше 4000 кг. Лише такий рівень продуктивності стада корів може забезпечити в умовах ринкового середовища прибуткове виробництво молока [14, с. 129]. Проведені дослідження показали, що рівень дохідності молочного скотарства у аграрних підприємствах залежить від головних факторів: собівартості продукції, ціни та обсягу її реалізації та інших внутрішніх і зовнішніх чинників. Це підтверджується групуванням сільськогосподарських підприємств районів Тернопільської області за коефіцієнтом дохідності молочного скотарства. Підвищення коефіцієнта дохідності молочної галузі супроводжувалось зменшенням виробничої і повної собівартості 1 ц молока, підвищенням ціни 1 ц молока. Порівняно найвищого коефіцієнта дохідності (1,38 пунктів) досягли підприємства третьої групи районів, в яких повна собівартість молока була найменшою (213 грн/ц), а ціна реалізації – найбільша (294,4 грн/ц). Там отримано прибутку з розрахунку: на 1 ц реалізованого молока 81,3 грн; на корову – 3015 грн; на один район – 2808 тис. грн. Значно вищих фінансових результатів досягли аграрні підприємства Бучацького району третьої групи. Там повна собівартість 1 ц реалізованого молока становила 177,7 грн, ціна реалізації – 342,5 грн/ц, коефіцієнт дохідності галузі – 1,93 пункти.

В результаті, підприємства району в 2011р. отримали прибутку: на 1 ц проданого молока 164,8 грн; на середньорічну корову – 7342 грн; на один район – 7863 тис. грн. При цьому середня кількість корів у цьому районі становила 1071 голів, надій на корову – 6361 кг [14, с. 131].

За даними статистичного щорічника, обсяги виробництва молока на 2000 рік становили 72931 тис тонн. Це були дуже значні показники, але до 2005-2008 рр. вони впали вдвічі. У 2009 році показники виробництва молока суттєво не зросли і становили 32968 тонн.

На території Тернопільської області налічують 182442 тис. великої рогатої худоби, з них на корів – 111928 тисяч голів. Найбільше корів на території Кременецького (11020), Теремовлянського (9208) та Збаразького (8751) районів. У Тернопільській області широко представлені виробництво незбираного молока визначеної жирності, пастеризованого, стерилізованого, гомогенізованого, топленого; виробництво напоїв на основі молока (кефіру, ряжанки тощо); вершків з незбираного молока, пастеризованого, стерилізованого та гомогенізованого;

виробництво сухого молока та згущеного молока з цукром або без цукру; виробництво молока та вершків у твердій формі; виробництво вершкового масла з коров'ячого молока і топленого масла; виробництво йогурту; виробництво твердого та м'якого сиру; виробництво сироватки; виробництво казеїну та лактози; виробництво інших молочних продуктів; виробництво молочних пастоподібних продуктів (крім спредів) та виробництво сметани [5].

Слід відмітити, що загальна потреба раціонального фонду споживання молока в 2015 р. у Західному регіоні становила 3740 тис. тонн. Тернопільська область входить до складу найбільших постачальників ринкових фондів молока – 377 тис. т. Значними постачальниками в регіоні ще є Волинська (327 тис. т) та Рівненська (258 тис. т) області [3, с. 232]. Тернопільська область має змогу забезпечити внутрішні потреби та реалізовувати молочну продукцію за межі Західного регіону. Для цього стратегію розвитку молокопродуктового підкомплексу необхідно спрямовувати на підвищення інтенсифікації молочного скотарства шляхом інноваційних процесів у технології годівлі, утримання корів, організації виробництва молока і його заготівель [15, с. 232].

Є певна проблема з луками та пасовищами Тернопільської області. Через їх низьку продуктивність на території Тернопільської області зелені корми отримують з польових сівозмін. Загалом молочне тваринництво недостатньо забезпечується зеленими кормами, неефективно організована система пасовищного утримання худоби. Слід зазначити, що для багатьох господарств характерне нерівномірне надходження зелених кормів і неоднакова кількість поживних речовин в них протягом сезону, збільшення навантажень на пасовища, надмірний випас і деградація лучних травостоїв.

На даний час виникає необхідність запроваджувати прогресивні ресурсозаощадливі і безвідходні технології, щоб зменшити негативний вплив на довкілля, які наносять молокопереробні підприємства Тернопільської області. Потрібно і надалі продовжувати установку фільтрів і очисників, що очищають стічні води молокозаводів [12].

Джерела інформації:

1. Белінська, І. С. Економічна ефективність діяльності молокопереробних підприємств в період ринкових трансформацій в Україні (1991– 2007 роки) : монографія / І. С. Белінська, О. Й. Лесько. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 280 с.
2. Кириленко, І. Г. Агропромисловий комплекс України, сучасний стан та погляд у майбутнє / І. Г. Кириленко // Економіка АПК. – 2001. – № 4. – С. 23-27.
3. Гудак, В. В. Дохідність сільськогосподарського виробництва: сутність та особливості формування / В. В. Гудак // Інноваційна економіка. – 2010. – № 5(19). – С. 131-134.
4. Иванух, Р.А. Природные ресурсы сельскохозяйственного производства Украинской ССР. – К.: Наукова думка, 1984. – 286 с.
5. Статистичний щорічник Тернопільської області. 2014 рік. – Тернопіль, Головне управління статистики у Тернопільській області, 2015. – 442 с.
6. Золовський, А. П. Картографирование продовольственных комплексов / А. П. Золовський, Т. И. Козаченко. – К : Наук. думка, 1987. – 132 с.
7. Основні економічні показники роботи сільгосп підприємств Тернопільської області за 2011-2012 рр. : стат. бюл. / Головне управління статистики у Тернопільській області. – Тернопіль, 2013. – 60 с.
7. Пархоμεць, М. К. Економічний механізм розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК Західного регіону України. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 328 с.
8. Стан тваринництва у господарствах області на 1 січня 2012 року : стат. бюл. / Відп. за вип. В. І. Савчук. – Тернопіль : Тернопільське ГУС, 2012. – 52 с.
9. Тваринництво Тернопільщини за 2009 рік : стат. зб. / За ред. П. З. Сави. – Тернопіль : Тернопільське ГУС, 2010. – 140 с.
10. Шевельова, С.О. Конкурентоспроможність молочного підкомплексу: [монографія.] / С.О. Шевельова. – Тернопіль: Збруч, 2001. – С. 21.
11. Нагірна, В.П. Тваринницько-промисловий комплекс України (територіальна організація і природокористування) / В. П. Нагірна. – К.: Наук. думка, 1995. –150 с.
12. Головне управління статистики у Тернопільській області [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/>.
13. Пархоμεць, М. К. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарських підприємств: теорія, методика, практика: моногр. / М. К. Пархоμεць, В. В. Гудак, - Тернопіль: ТНЕУ, 2014.- 256 с.
14. Пархоμεць, М. К. Організаційно-економічні основи розвитку молокопродуктового підкомплексу в ринкових умовах : [Монографія.] – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 346 с.